

Suomen meriklusteria palveleva koulutus kaipaa pikaista uudistusta

Tomi Oravasaari

Suomen meriklusterissa tarvitaan nykyistä enemmän poikkialaista monipuolista osaamista sekä enemmän yhteistyötä klusterin eri toimijoiden välillä. Ruotsissa ja Tanskassa on tultu samaan johtopäätökseen ja ryhdytty aktiivisesti panostamaan meriklusterin monialaisen osaamisen synnyttämiseen. Tämä käy ilmi Kymenlaakson ammattikorkeakoulun ja Oxford Researchin Helsingin kaupungin Merit-hankkeelle toteuttamasta koulutustarveselvityksestä.

Monipuolisen osaamisen tarve läpileikkaa suomalaista työelämää myös laajemmin

Viime vuonna Opetus- ja kulttuuriministeriölle toteutetussa valtakunnallisessa koulutustarpeiden ennakoitiselvityksessä todetaan, että tulevaisuudessa osaamisen tulee kaikilla aloilla ja koulutusasteilla nojautua hyvään alan perusosaamiseen, mutta sen lisäksi tarvitaan monipuolisia ja alat ylittäviä osaamisyhdistelmiä. Syvällinen erikoistuminen johonkin kapeaan alaan ei tuota parhaita tuloksia, vaan tarvitaan osaajia jotka pystyvät hahmottamaan laajempia kokonaisuuksia yhä monimutkaisemmassa maailmassa. Tätä voidaan nimittää T-osaamiseksi, jossa kyky ymmärtää ilmiöitä laaja-alaisesti yhdistyy johonkin aiheeseen perustuvaan syväosaamiseen.

Monialaisuuden tulee muodostua joko varhaisessa vaiheessa tutkinnon sisällä tai myöhemmässä vaiheessa työssä hankitun ammattitaidon ja jatkokoulutuksen yhdistelmänä. Tutkinnoilta monialaisuuden vaatimus edellyttää sitä, että niissä yhdistyy nykyisin useammalle eri koulutusalueelle kuuluvaa osaamista. Eri koulutusalojen ja koulutusasteiden välillä tarvitaan tulevaisuudessa nykyistä enemmän ja nykyistä tiiviimpää yhteistyötä. Opiskelijan on voitava perusosaamisen lisäksi räätälöidä ja suunnata opintojaan nykyistä enemmän oman näkemyksensä, kiinnostuksensa tai lahjakkuutensa mukaisesti.

Tulevaisuudessa uudet palvelut ja tuotteet syntyvät yhä useammin eri toimialojen rajapinnoilla. Mikäli osaaminen on syvää mutta kapeaa, on haastavaa nähdä mahdollisuuksia eri alojen osaamisen yhdistämisen kautta syntyville innovaatioille. Digitalisaatio tulee muuttamaan koko työmarkkinoita ja rutiininomaiset tehtävät automatisoituvat enenevässä määrin. Tämä merkitsee sitä, että ihmisten tehtäväksi jäävät erityisesti intuitiota, luovuutta, keksimistä ja sosiaalista vuorovaikutusta vaativat tehtävät. Uudet työtehtävät tulevat edellyttämään yhä useammin korkeakoulutusta ja ammattitaitoa sekä luovuutta.

Tanskassa ja Ruotsissa on panostettu merialan osaajien monipuoliseen osaamiseen

Tanskassa ja Ruotsissa on tarjolla monialaisia merialan koulutusohjelmia. Tanskassa Copenhagen Business School (CBS) tarjoaa kansainvälisen kaupan ja merikuljetusten kandidaattiohjelman, joka sisältää kurssit

laivaliiketoiminnasta, merioikeudesta, merenkulkutaloudesta, kansantaloustieteestä, yritysrahoituksesta ja kirjanpidosta, kansainvälisestä markkinoinnista, operaatioiden ja logistiikan johtamisesta, riskienhallinnasta, satamataloudesta ja strategisesta johtamisesta. Työelämässä jo oleville merenkulun ammattilaisille on suunnattu poikkitieteellinen eMBA-koulutus, joka pitää sisällään opinnot markkinoinnista, meriteknologiasta, rahoituksesta, toimitusketjujen johtamisesta, henkilöstöjohtamisesta ja merioikeudesta. Lisäksi Tanskassa on lähdetty tukemaan poikkialaisen osaamisen rakentumista järjestämällä työpajoja, joissa meriklusterin eri alojen opiskelijat ratkovat yhdessä merialan yritysten käytännön ongelmia. Jatkossa yhteistyötä on tarkoitus laajentaa merialan opiskelijoista myös muiden alojen, kuten muotoilun opiskelijoihin.

Ruotsin Malmössä toimivassa YK:n World Maritime University:ssä (WMU) eri maisteriopintolinjojen perusopinnot ovat kaikille yhteisiä. Perusopinnot pitävät sisällään kurssit merioikeudesta, merenkulun kansainvälisistä sopimuksista, merenkulkutaloudesta, meriteknologiasta, meriympäristöstä, johtamisesta ja organisaatiokäyttämistä sekä tutkimusmenetelmistä ja opiskelutaidoista.

Suomessa merialan koulutustarjonta on kapeaa ja alakohtaisesti eriytynyttä

Hieman kärjistäen voidaan sanoa, että Suomessa on keskitytty kouluttamaan merenkulkijoita ja merialan insinöörejä. Nykytilanteessa vaikuttaisi siltä, että merenkulkijoita valmistuu melko paljon suhteessa alalle avautuviin työpaikkoihin, mutta teollisuuden näkökulmasta tarvittaisiin nykyistä enemmän merialan insinöörejä. Esimerkiksi Turun seudulla pulaa osaavista tekijöistä on pyritty helpottamaan luomalla uusia yhteistyömalleja merialan insinööriosajien kouluttamiseksi paikallisten yritysten tarpeisiin.

Oppilaitosten tulisi vastata tarpeeseen luomalla eri tavoin painottuneita merialan perehdytyskoulutuksia muiden alojen, kuten esimerkiksi tietoteknisen ja kaupallisen taustan omaaville henkilöille. Tarvitaan osaajia, jotka hahmottavat meriklusterin yritysten operatiivista liiketoimintaa ja osaavat nähdä miten merenkulkua voisi kehittää uusien tietoteknisten ratkaisujen avulla. Opiskelijoille merialaa tulisi tehdä tutuksi järjestämällä työpajatyypistä työskentelyä, jossa eri alojen opiskelijat tuodaan yhdessä kehittämään luovia poikkialaisia ratkaisuja merialan yritysten käytännön ongelmiin.

Ongelmana ei ole vain se, että koulutetaan liian vähän, vaan suomalaista merialan koulutustarjontaa tulisi tarkastella kokonaisuutena uudelleen. Suomen kotimarkkinat ovat varsin pienet, joten monella toimijalla varsinaiset kasvun mahdollisuudet ovat kansainvälisessä liiketoiminnassa. Menestyminen kovassa globaalissa kilpailussa edellyttää vahvaa kaupallista osaamista, ymmärrystä markkinoista ja asiakastarpeista sekä kykyä myydä ja markkinoida tuotteita ja rakentaa verkostoja. Suomessa tulisi määrätietoisesti ryhtyä vahvistamaan meriklusterin kaupallista osaamista. Tämä edellyttäisi monialaisen kaupallisen merialan koulutuksen luomista.

Tomi Oravasaari
Projektipäällikkö
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu

Mahdollisuuksien meri – 23 suositusta Suomen meriklusterin osaamisen kehittämiseksi.
Saatavissa: <https://publications.theseus.fi/handle/10024/104062>

Suomi osaamisen kasvu-uralle. Ehdotus tutkintotavoitteista 2020-luvulle.
Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2015/osaaminen.html>

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).